

A Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete (MAE) elnökei

Presidents of the Hungarian Association for Material Testing

Tetmajer Lajos (Ludwig Tetmajer von Przerwa; Korompa, 1850. július 14. – Bécs, 1905. január 31.) 1895 szeptemberében életre hívta a nemzetközi anyagvizsgáló szövetséget (Internationalen Verband für Materialprüfungen der Technik – Association internationale pour l'essai des matériaux). A Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete 1897. június 16-án alakult meg azzal az alapvető céllal, hogy Magyarországot a nemzetközi szervezetben önállóan képviselje. A 100. évfordulón elindult kezdeményezés 2012-ben végül beért: újra megalakult a MAE. Az egyesület mindenkori elnökei emblematikus személyiségek voltak: nem egy-a-sok-közül sapkadísznek vagy pénzosztogató jószágoknak használták ezt az elnöki stallumot, hanem a lehető legtöbbet vállalták az anyagvizsgáló szakma fejlődéséért, a magyar anyagvizsgáló szakemberek összefogásáért.

Ezek voltak az Egyesület elnökei. Álljon itt a névsoruk:

1897-1904	Czigler Győző (műegyetemi tanár)
1904-1910	Nagy Dezső (műegyetemi tanár)
1910-1914	Czekelius Aurél (minisztériumi tanácsos)
1914-1917	Rejtő Sándor (műegyetemi tanár)
1917-1924	Zielinski Szilárd (műegyetemi tanár)
1924-1927	Gállik István (alelnök, államtitkár)
1927-1930	Czakó Adolf (műegyetemi tanár)
1930-1934	Zorkóczy Samu (műszaki vezérig.)
1934-1939	Mihailich Győző (műegyetemi tanár)
1939-1942	Quirin Leo (műegyetemi tanár)
1942-1944	Misángyi Vilmos (műegyetemi tanár)
2012-2014	Gillemot László, PhD
2014-2019	Czinege Imre (professzor emeritus)
2019 -	Biró Gyöngyvér, Dr. habil

A 14 nevet felsorakoztató névsorból lapunk korábbi számaiban már tizenhárom szakember életének mozanataival találkozhattak a Tisztelt Olvasók. Most az alapító elnök, Czigler Győző (1850-1905) életébe, annak eredményeibe tekinthetünk be.

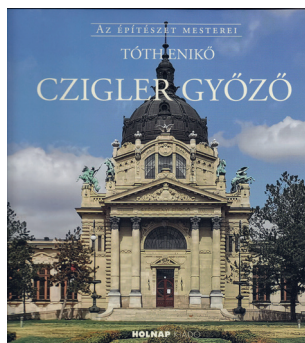
Czigler Győző (1897-1904)

A Magyar Anyagvizsgálók Egyesületének alapító elnöke rövid, de igen tartalmas, termelékeny életet élt. Hiszen mindössze 55 év alatt nehezen összeszámolható köz- és magán épületet tervezett, kivitelezett, restaurációs munkákat végzett Budapesten és szerte az országban. Rövid életrajzát lexikonok tartalmazzák [1-2], de egész életét és szakmai munkásságát átívelő, összefoglaló munka először 2010-ben jelent meg szakdolgozat formájában, majd az igazi hézagpótló mű a Tóth Enikő által írt és mindössze két éve, 2021-ben megjelent könyv foglalja először egységbe kiváló módon [3].

Az ősi Czigler család Svájcból költözött hazánkba valamikor az 1700-as években. Akadnak olyan vélemények is, hogy már Czigler Győző széppapja is építészettel foglalkozott. Az azonban tény, hogy nagyapja id. Czigler Antal (1767, Cserevics – 1862, Kígyós) már széleskörű építési tevékenységet fejtett ki Békés, Arad és Bihar vármegyékben. Nevéhez 25 templom építése (közöttük a békéscsabai evangélikus templom), temérdek kúria és lakóház tervezése és elkészítése, valamint Herkulesfürdőn,

Czigler Győző (1950. július 19., Arad – 1905. március 28., Budapest)

Tóth Enikő 2021-ben megjelent könyve

a Ferenc-udvar kialakítása fűződik [1-4]. A 95 évet megélt nagyapa nyolc gyermekéből az ifj. Czigler Antal (1810.06.02., Gyula – 1872.02.11., Arad) Aradon vált elismert szakemberré a vármegye főépítészeként. Nevét Aradon máig is tér őrzi. A Titl Rózával kötött második házasságából 1848-ban született Czigler Gyula, majd 1850. július 19-én Czigler Viktor, aki – az 1848-as évek nemzeti érzületétől indítva – a Győző nevet vette fel és vált elismert építésszé. Az édesanya 1854-ben bekövetkezett halálát követően a gyermekek „szétszéledtek”.

- Az édesapa első házasságából 1837-ben született Anna Paulina (Paula) a fővárosban telepedett le és férjhez ment Kiss Gyula vasúti felügyelőhöz.

- Czigler Gyula a budai reáliskolában tanult, majd Zürichbe az ETH-n (Eidgenössische Technische Hochschule) folytatta tanulmányait és az akkori idők egyik meghatározó és jól jövedelmező ipari ágazatához csatlakozva vasútmérnök lett. E lépését feltehetően nővére férje ösztönözte.

- Czigler Győző Aradon maradt, ahol a minoriták főgimnáziumában tanult.

További életének alakulása az évszámok függvényében:

- 1869, Bécsben az Akademie der Bildenden Künste növendéke lesz építészeti szakon. Itt nagy hatással van rá professzora, a dán származású Theophil Hansen (1813-1891), aki egyben az osztrák parlament, a Musikverein épületének stb. tervezője és 1836-1846 között 10 évet Athénban töltött.
- 1871 augusztusában Dr. Pauer Tivadar a vallás- és közoktatásügyi miniszter a legnagyobb, 600 forintos művészeti ösztöndíjban részesíti.
- 1872. február 11-én édesapja elhunyt, akinek folyamatban levő munkáit bátyja helyett ő – az építész hallgató – veszi át.
- 1871-1872-es tanév második felében (1872.03.12.) záróvizsgát tesz az ókori és reneszánsz építészeti szakon.
- 1872 nyarán az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat tagja lesz. Itt még, mint „aradi” tag szerepel, hiszen elhunyt édesapja folyamatban levő munkáit teljesíti.
- 1872 márciusában a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet helyiségében kiállítja a Margit hídhoz készült terveit, melyeket korábban, az építkezésre kiírt nyilvános pályázatra nem nyújtott be.
- 1873-ban visszamegy Bécsbe, a világkiállítás megtekintésére, majd hosszabb tanulmányútra indul Prága, Drezda, Lipcse, Berlin, Anglia, Franciaország, Belgium, Olaszország, Görögország és az Oszmán Birodalom (Törökország) célpontokkal. Utazásainak első részét gyermekkori jó barátjával, Gaál Jenővel (1846-1934) teszi meg, görög és török útját pedig Theophil Hansen társaságában.
- 1874 márciusában megválasztják az egyesített főváros szervezés alatt álló mérnöki hivatala építési és építésrendőri szakosztályának vezető mérnökévé.
- 1875-ben a Budapest Székesfőváros Mérnöki Hivatal munkatársa.
- 1878, az Andrássy úti Saxlehner-palota felépítése, amely szakmai sikerek sorozatát indította el.
- 1878 szeptemberében behívják katonának, de decemberben már újból Budapesten van, mint tartalékos főhadnagy.
- 1881-ben felvették a kereskedelmi egyének jegyzékébe építőmesteri vállalkozását, irodáját. Székhelye (egyben lakhelye) az Üllői út 25. volt.
- 1882-ben megnyeri a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet nagypályázatának aranyérmét.
- 1887-ben a Magyar Királyi József Műegyetem ókori építési tanszék tanára lett, amelyet ekkor alapítottak. Nála alkalmasabb szakteknitelyt nem is választhatnak volna, noha a bizottság egyik tagja, Steindl Imre kifejezetten ellenezte, kételkedvén Czigler Győző alkalmasságában.
- 1890-1893 között az egyetem Mérnöki és Építészeti Szakosztály dékánja.
- 1894-1900 között a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet elnöke.
- 1895-ben az Országos Magyar Iparművészeti

Társulat alelnöke.

- 1897-ben a Magyar Anyagvizsgálók Egyesületének alapító elnöke.
- 1901-ben a Ferencvárosi Polgári Kör elnökeként „balekóstol” a politikai életbe is. E lépése nem kívánja ki a szakmai körök teljes elismerését főleg azért, mert szerepet vállalt a hatalmon levő Szabadelvű Párt népszerűsítésében.
- 1905. március 28-án, félév nagyobb szenvedést követően, csontrákban hunyt el Budapesten. Gyermekkori barátja, Gaál Jenő, 1873-as útitársa meghatóan emlékezik az 1905-ös esztendőre.
- 1905. március 30., Czigler Győző temetése a Fiumei Sírkertben [3.1].

A gyászszertartást a Műegyetem általa tervezett CH épületében (alábbi kép) tartották délután 3-kor. Innen indult a temetési menet a Kerepesi úti sírkertbe [3.1].

A BME Czigler Győző által tervezett, épített CH épülete
(Készítette Thaler Tamás)

Haláláról többek között a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet (MMÉE) – amelynek elnöke is volt – az egylet 1905. évi 12. heti értesítője, ill. a Magyar Iparművészet is megemlékezett. Temetésén többek között az MMÉE új elnöke Hieronymyi Károly, Szalay Imre miniszteri tanácsos, a Magyar Iparművészeti Társulat alelnöke mondott búcsúbeszédet [5]. Könyvtárát örökösei (nővére Czigler Paula és unokahúga Czigler Ella) az MMÉE-nek ajándékozták. Nővére 1906-ban a műegyetem gondozásában 10.000 korona alaptőkével egy alapítványt hozott létre, amelyet a Mérnöki és Építészeti Szakosztály gyűjtése egészített ki az ún. Czigler-érem bronzból készült változatának árusításával. Az ezüstből készült Czigler-éremmel pedig az adott esztendő legjobbnak ítélt előadóit jutalmazta a kuratórium. Az első alkalommal Kertész K. Róbertnek (volt tanársegédje) ítélte díj 1907-ben történt átadása kapcsán Nagy Virgil – Czigler Győzőt méltató – előadása csupán 1911-ben jelent meg nyomtatásban az MMÉE Közleményében [6]. Csupán két gondolatkört emelnék ki az elmondottakból:

„Léte a nemcsak magáért, hanem másokért és a közért folytatott szakadatlan és **becsületes munka** jegyében áll; jellemzői az **állhatatosság, következetesség és erős meggyőződés**; léte harmonikus volt, ha talán érte is csalódás az embereken, tragikuma nem lett, mert nem csalódott **önmagában** soha és nem csalódtak azok, akik benne bíztak...”

„És e pillanatban, amikor első ízben hódolunk hálával és szeretettel Czigler Győző emlékének, amikor **első ízben adtunk ki** az ő arcképével ékes érmekeket, mindannyiunk lelkében, akik tudjuk és érezzük, hogy mily odaadó ragaszkodással volt ő teljes férfiületében a mi egyesületünké, önkéntelenül megfogalmazzuk az a gondolat, hogy az ő lelke most itt van közöttünk”.

Alkotó korszakának neves szakemberei nem egyformán értékelték óriási szakmai tevékenységét. Ne feledjük, hogy a millennium periódusában hazánk építészetében gyökeres változások mentek végbe és mindezekre rendelkezésre álltak a megfelelő gazdasági források is. A pezsgő kulturális, műszaki, gazdasági, tudományos élet egyrészt kinevelte a hazai – és világszerte elismert – elitet, másrészt Budapestre vonzotta a pénzvilágot. Nem véletlenül írta a Kanadába emigrált Vaclav Smil a Nature folyóirat egyik számában megjelent cikkében, hogy „A huszadik századot Budapesten csinálták” [7]. E környezetben pedig természetesen megindult a verseny, amelynek célja a szakmai és anyagi elismerés megszerzése volt. Egy 1929-ben megjelent összefoglaló, mintegy 1000 oldal terjedelmű könyv „Építészet” fejezetében [8] pl. ez olvasható Lechner Jenő tollából:

„A 80-as években megnyitott Andrássy-úton előkelő ízlésű bérpaloták hosszú sora tanúskodik sok kiváló tehetségről. A palotasort Feszty Adolf hatalmas Fonciére-palotája nyitja meg. Vele szemben van a finom ízlésű Saxlehner-palota, mely Czigler Győző, a Magyar Mérnök- és Építész Egyletnek kiváló és tevékeny elnöke, hosszú időn át vezéralakja volt a műszaki közéletnek. Egész sereg bérházat és iskolaépületet épített, egy sajátos, részleteiben finomkodó, de konceptusaiban modoros eklektikus ízlésben. A műegyetem egyik tervezési tanszékének tanára volt és tanítványainak nagy száma, sajnos, nálánál kevésbé szerencsés kézzel, folytatta ezt a száraz típusú vedlett építőmodort.”

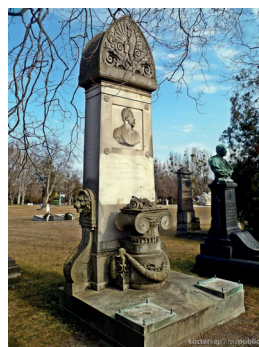
Tóth Enikő könyvének [3] 193. oldalán pedig így értékeli Czigler Győző műveit:

„Czigler Győző építészetét – főként a tervező konzervatív építészet szemléletének, politikai szerepvállalásának és állami körökben való népszerűségének köszönhetően - számos kritika érte és éri a mai napig. Ezzel együtt, jelentősége elvitathatatlan, hiszen egy hatalmas életművet, számos meghatározó épületet hagyott az utókorra, ráadásul aktívan részt vett a fiatalabb építészgeneráció képzésében. Az építészetről alkotott nézeteit megosztotta tanítványaival, s ilyen módon hatást gyakorolt önálló stílusaik kialakítására.”

Nem az „építészt” szakmai körben tevékenykedőként – természetesen – Czigler Győző munkásságának értékelésében még a „partvonalon kívülről” sem nyilatkozhatok.

A közlemény összeállítása kapcsán szerzett tapasztalataimról csak annyit, hogy

- az internetes keresőbe Czigler Győző nevét beírva a kapott találatok száma 18.400 (hogy ez kevés vagy sok? – döntse el a Tisztelt Olvasó!)
- Tóth Enikő hivatkozott könyvében:
 - a jegyzetek, hivatkozások száma 824 (hogy ez az életrajz, életmű felület, vagy részletes feldolgozására utal? – döntse el a Tisztelt Olvasó!)
 - Czigler Győző azonosított műveinek száma meghaladja a 200-at (hogy ez szorgos és kitartó munkára utal, vagy nem? – döntse el a Tisztelt Olvasó!)

Czigler Győző síremléke a Kerepesi úti sírkertben (Részlet, Thaler Tamás felvételéből).

Ha pedig az előzők alapján is döntésképtelen valaki, kattintson a [9-16] internetes bejegyzésekre. Bizonyára kialakítja mindenki a saját véleményét. Czigler Győző végső nyughelyét, síremlékét munkatársa, Dvorák Ede tervezte, Weisinger György valósította meg, az építőművész Kiss György szobrász által faragott portréval. A síremlék állagának minősítése napjainkban „veszélyben”!

Engedje meg a Tisztelt Olvasó, hogy az „anyagvizsgálattal foglalkozó énem szólaljon meg”.

Őszintén mondom, hogy igen sok időt töltöttem azzal, hogy Czigler Győzőnek az „anyagvizsgálat” témaköréhez köthető tevékenységét, munkáit összegyűjtsem. Kudarcom teljes volt. Egyetlen egyet sem találtam. Ugyancsak sok időt szenteltem arra is, hogy rátaláljak annak magyarázatára, hogy miért lett éppen ő, aki megalapíthatta a Magyar Anyagvizsgálók Egyesületét. Ennek sem találtam semmilyen dokumentumát. Ez egy kiváló feladat a jövő nemzedék tagjainak. A továbbiakban csak feltételezésekre támaszkodhatok a következő tényekből, emberi adottságokból kiindulva:

- Az Anyagvizsgálók Nemzetközi Szervezetét Tetmajer Lajos, az ETH tanára alapította Zürichben, 1895-ben, érdeke volt a nemzeti szervezetek gyors létrehozása.
- Németországban már a következő évben megalakult a honi szervezet.
- Az ismert Czigler család svájci gyökerekkel rendelkezik.
- Czigler Győző 2 évvel idősebb bátyja, Gyula az ETH-ban tanul és feltehetően Tetmajer Lajos is tanítja a későbbi vasúti mérnököt.
- Czigler Győző a Magyar Mérnök- és Építész Egyletnek kiváló és tevékeny elnöke, hosszú időn át vezéralakja volt a műszaki közéletnek (ahogy Lechner Jenő is fogalmaz a már idézett szövegben az 1920-as években).

Tetmajer Lajos és Czigler Győző között nyelvi problémák

nyilvánvalóan nem léteztek, Czigler Győző a hazai mérnök-társadalom aktív alakja. Egymásra találásuk részletei nem ismertek, de lehetőségének objektív feltételei megvannak.

Tóth László
ny. egyetemi tanár

Irodalomjegyzék

- [1] Révai Nagy Lexikona. V. kötet. Budapest 1912. (Hasonmás kiadás, 1990) 226. old
- [2] Új magyar életrajzi lexikon I. köt. Felelős szerkesztő. Markó László. Magyar Könyvklub. 2001. 1040. old.
- [3] Tóth Enikő: Czigler Győző. Az építészet mesterei. Holnap Kiadó. Budapest. 2021.
- [3.1] Részletek gávai Gaál Jenő visszaemlékezéseiből. 197-199 old.
- [3.2] A Czigler-díj elismerésben részesült szakemberek névsora 1907-1943 periódusban (704 sorszámú jegyzet. 220 old.)
- [4] Wikipedia: Czigler Győző: https://hu.wikipedia.org/wiki/Czigler_Győző (megtekintve: 2023.12.16.)
- [5] Czigler Győző, Magyar Iparművészet. 1905/2 szám. 161-166. old
- [6] Nagy Virgil: Czigler Győző emlékezete. MMÉE.1911 .XLV. kötet 19. szám. 250-252. old.
- [7] Fizika Szemle. 2001/1 (B4).
- [8] Technikai fejlődésünk története (1867-1927), Második kiadás, Budapest 1929. Magyar Mérnök és Építészegylet 999.old. Ezen belül „Építészet” fejezet 501-593 old.
- [9] PestBuda: Aki 27 fontos épülettel hagyott nyomot Budapest arculatán – 115 éve hunyt el Czigler Győző, https://pestbuda.hu/cikk/20200425_gonczy_ambrus_aki_27_fontos_epulettel_hagyott_nyomot_budapest_arculatan_115_eve_hunyt_el_czigler_gyozo (megtekintve: 2023.12.11.)
- [10] Művészet: Czigler Győző, <https://www.mke.hu/lyka/04/187-188-czigler.htm> (megtekintve: 2023.12.11.)
- [11] Lechner Tudásközpont: 170 éve született Czigler Győző, <https://lechnerkozpont.hu/cikk/170-eve-szuletett-czigler-gyozo> (megtekintve: 2023.12.11.)
- [12] Köztérkép: Czigler Győző síremléke, <https://www.kozterkep.hu/45071/czigler-gyozo-siremleke#vetito=479340> (megtekintve: 2023.12.11.)
- [13] Magyar Építészeti Múzeum Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ: Kiállítás megnyitó – Czigler Győző építőművészetéről a bécsi Pázmáneumban, <https://memmdk.hu/cikkek/kiallitasok/kiallitasmegnyito-czigler-gyozo-epitomuveszeterol-a-becsi-pazmaneumban> (megtekintve: 2023.12.11.)
- [14] Félegyházi Közlöny: Titkok a levéltárból – Czigler Győző építész kútja Kiskunfélegyházán, <https://felegyhazikozlony.eu/hirek/19645/titkok-a-leveltarbol-czigler-gyozo-epitesz-kutja-kiskunfelegyhazan> (megtekintve: 2023.12.11.)
- [15] Posta: Széchenyi Gyógyfürdőt bemutató bélyegsorozat jelent meg, https://www.posta.hu/szechenyi_gyogyfurdot_bemutato_belyegsorozat_jelent_meg (megtekintve: 2023.12.11.)
- [16] Veszprém megyei életrajzi lexikon: Czigler Győző, <https://www.ekmk.hu/lexikon/talalatok3.php?beture=CZIGLER%20Gy%C5%91z%C5%91> (megtekintve: 2023.12.11.)

ANYAGVIZSGÁLÓK LAPJA ÚJRA NYOMTATOTT VÁLTOZATBAN

16 év után újra kézbe vehetik

az olvasók

az **Anyagvizsgálók Lapját!**

A lap újjászerveződött csapatának köszönhetően az első nyomtatott verzió **2022-től** elérhető.

A **nyomtatott kiadvány negyedévente** – teljesen megegyező tartalommal, mint az online letölthető számok – **előfizetéses formában** jelenik meg.

Amennyiben igényt tartana rá, kérem jelezze

a MAROVISZ felé az alábbi email címen:

marovisz@marovisz.hu

